

УКРАЇНА

(19) **UA**

(11) **97019**

(13) **U**

(51) МПК

G01N 1/28 (2006.01)

G01N 33/48 (2006.01)

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2014 10485	(72) Винахідник(и): Романенко Олександр Вікторович (UA), Шепелев Сергей Євгенович (UA), Шепелев Євген Сергійович (UA)
(22) Дата подання заявки: 25.09.2014	
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 25.02.2015	(73) Власник(и): НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ, бул. Шевченка, 13, м. Київ-4, 01601 (UA)
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 25.02.2015, Бюл.№ 4	

(54) СПОСІБ ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ АЛІМЕНТАРНОГО ДЕФІЦИТУ ВІТАМІНУ В₁ НА ФУНКЦІОНАЛЬНОМУ НЕРВОВО-М'ЯЗОВОМУ СИНАПСУ

(57) Реферат:

Спосіб визначення впливу аліментарного дефіциту вітаміну В₁ на функціонування нервово-м'язового синапсу шляхом створення тіамін-дефіцитного стану. Складають гістограми розподілу амплітуд мініатюрних потенціалів кінцевої пластинки, проводять їх порівняння і за відхиленнями від норми визначають вплив аліментарного дефіциту вітаміну В₁ на функціонування нервово-м'язового синапсу.

UA 97019 U

Корисна модель належить до області фундаментальної медицини, а саме до експериментальної фізіології, і може бути використана для дослідження квантової секреції медіатора ацетилхоліну з нервових закінчень діафрагми миші при аліментарному дефіциті вітаміну В₁ (тіаміну) в організмі.

Вітамін В₁ (тіамін) бере участь у забезпеченні функціональної активності нервової, опорно-рухової, серцево-судинної систем, підтриманні моторики шлунково-кишкового тракту. Причинами гострого авітамінозу В₁ з летальними наслідками можуть бути зловживання алкоголем, невгамовна блювота вагітних, деякі операції на шлунково-кишковому тракті, гемодіаліз, парентеральне харчування. Надзвичайно розповсюдженими, навіть серед населення економічно розвинених країн, є субклінічні форми дефіциту тіаміну. Тому актуальність досліджень, спрямованих на встановлення механізмів нейротропної дії вітаміну В₁ в організмі, не викликає сумнівів.

Дефіцит вітаміну В₁ в організмі супроводжується розвитком м'язової слабкості, а в ряді випадків - частковою або повною втратою моторної функції кінцівок. Електрофізіологічними методами у хворих при цьому виявляється зменшення складних потенціалів дії скелетних м'язів [1]. Зареєстровані випадки паралічу дихальної мускулатури під впливом тіамінази, ферменту, що руйнує тіамін, при отруєнні токсинами ціанобактерій [2]. Висловлюється припущення про зв'язок між випадками раптової смерті немовлят і порушенням метаболізму вітаміну В₁ в діафрагмальному нерві [3]. На здатність вітаміну В₁ впливати на міжклітинну комунікацію вказують дані про послаблення синтезу ацетилхоліну при дефіциті вітаміну В₁ [4] та можливість коригувати розлади, що виникають в цьому випадку, введенням піддослідним тваринам фізостигміну [5, 6]. Ці дані вказують на зв'язок між порушенням метаболізму вітаміну В₁ та станом синаптичної передачі у холінергічних, і, зокрема, у нервово-м'язових синапсах.

Найбільш близьким за технічною суттю є спосіб визначення впливу аліментарного дефіциту вітаміну В₁ на функціонування нервово-м'язового синапсу [7], який полягає в утримуванні піддослідних тварин на штучному раціоні, позбавленому тіаміну, з подальшою реєстрацією показників спонтанної та викликаного подразненням нерва секреції медіатора з нервових закінчень ізольованої діафрагми. Однак, даний спосіб має недоліки, оскільки передбачає отримання усереднених показників, які не дають інформації про характер розподілу амплітуд мініатюрних потенціалів кінцевої пластинки в нормі та під впливом аліментарного дефіциту вітаміну В₁.

Задача, яка вирішується способом, що заявляється - дослідження характеру розподілу амплітуд мініатюрних потенціалів кінцевої пластинки у синапсах діафрагмального м'яза піддослідних тварин (мишей) за умов аліментарного дефіциту вітаміну В₁.

Поставлена задача вирішується тим, що у способі, який передбачає створення тіамін-дефіцитного стану та обчислення середніх значень амплітуд мініатюрних потенціалів кінцевої пластинки, згідно з корисною моделлю, складають гістограми розподілу амплітуд мініатюрних потенціалів кінцевої пластинки, проводять їх порівняння і за відхиленнями від норми визначають вплив аліментарного дефіциту вітаміну В₁ на функціонування нервово-м'язового синапсу.

Спосіб здійснюють наступним чином.

Використовують молодих мишей-самців з початковою вагою 10-12 г. Тварин ділять на три експериментальні групи. Для запобігання канібалізму та копрофагії кожну тварину розміщують в індивідуальній клітці з сітчастою підлогою при температурі 23 ± 1 °С. Тварини контрольної групи отримують штучну тіамін-контрольну дієту, яка містить 67,6 % вуглеводів, 18 % білків, 8 % ліпідів, вітаміни та мінеральні солі, без обмежень в кількості вжитої дієти. До складу штучної дієти входять казеїн, вільний від вітамінів - 18,00 %, DL-метіонін - 0,3 %, холін хлорид - 0,1 %, целюлоза - 1,5 %, сахароза - 67,6 %, соняшникова олії рафінована - 8,00 %, сольова суміш - 4 %, вітамінна суміш - 0,5 %. Сольова суміш містить NaCl - 13,9325 %; KН₂РO₄ - 38,8967 %; MgSO₄*7H₂O - 5,7302 %; CaCO₃ - 38,1442 %; FeSO₄*7H₂O - 2,6960 %; KI - 0,0790 %; MnSO₄*H₂O - 0,4453 %; ZnCl₂ - 0,0259 %; CuSO₄*5H₂O - 0,0475 %; CoCl₂*6H₂O - 0,0022 %. Вітамінна суміш містить (в мг/кг дієти): тіаміну гідрохлориду - 16 мг; рибофлавіну - 8,0 мг; нікотинової кислоти - 50,0 мг; кальцію пантотенату - 40,0 мг; фолієвої кислоти - 2,0 мг; пара-амінобензойної кислоти - 100,0 мг; інозиту - 100,0 мг; вітаміну В₁₂ - 0,03 мг; піридоксину гідрохлориду - 5,0 мг; біотину - 0,4 мг; менадіону - 5,0 мг; аскорбінової кислоти - 200,0 мг; сахарози - до 5,0 г. Вітаміни А в кількості 20000 МЕ/кг дієти, Д - 2000 МЕ/кг дієти та Е - 100,0 мг/кг дієти окремо розчиняють в олії перед додаванням останньої у раціон. Перед додаванням у харчовий раціон казеїн прогрівають при 140 °С протягом 3 годин. Тварини контрольної групи з аліментарним обмеженням отримують таку ж штучну тіамін-контрольну дієту, як і тварини контрольної групи, однак добову кількість дієти, отримувану кожною твариною цієї групи, обмежують, виходячи з добових потреб в їжі у

тварин тіамін-дефіцитної групи на ідентичних строках утримання. Такий підхід дозволяє чітко розрізнити власне наслідки дефіциту вітаміну В₁ від можливого впливу анорексії. Тварини тіамін-дефіцитної групи отримують без обмежень штучну тіамін-дефіцитну дієту, до складу якої не включають тіамін. Досліди по вивченню квантової секреції медіатора з нервових закінчень діафрагми проводять з використанням стандартної мікроелектродної техніки. Як об'єкт досліджень використовують ізольовані френіко-гемідіафрагмальні препарати. Препарат монтують в плексигласовій ванночці, через яку з постійною швидкістю пропускають насичений карбогеном (95 % O₂ та 5 % CO₂) розчин Кребса такого складу (ммоль/л): NaCl - 137,0; KCl - 5,0; NaHCO₃ - 11,0; NaH₂PO₄ - 1,0; глюкоза - 11,0. Досліди проводять при кімнатній температурі (20-21 °C). М'язові скорочення блокують шляхом використання низького вмісту Ca²⁺ та високого вмісту Mg²⁺ в згаданому розчині Кребса. Для стандартизації досліджень співвідношення Ca²⁺/Mg²⁺ повинно бути постійним у всіх дослідах, його підбирають таким чином, щоб отримати максимальну амплітуду потенціалів кінцевої пластинки (ПКП) при гарантованому блокуванні скорочень в препаратах, отриманих від тварин тіамін-контрольної групи. Діафрагмальний нерв стимулюють надпороговими прямокутними стимулами електричного струму тривалістю 0,1 мс, частота та інші параметри яких визначають задачами експерименту. За допомогою стандартних скляних мікроелектродів, заповнених 3 М KCl, внутрішньоклітинно реєструють мембранний потенціал (МП) м'язових волокон, мініатюрні потенціали кінцевої пластинки (мПКП) та ПКП. Відведення потенціалів від зони кожної кінцевої пластинки здійснюють протягом 1 хв. В кожному нервово-м'язовому препараті досліджують по декілька кінцевих пластинок. Якщо МП м'язового волокна є нижчим - 60 мВ або змінюється під час реєстрації показників більше ніж на 5 мВ, дані виключають з подальших розрахунків. Реєстрацію потенціалів починають не раніше ніж за годину після початку суперфузії препарату розчином Кребса.

Для амплітуд мПКП, зареєстрованих в усіх досліджених синапсах кожної експериментальної групи, складають варіаційні ряди [8] з інтервалами, рівними 0,1 мВ [9], в діапазоні 0-3 мВ. Для коректного співставлення варіаційних рядів частоти варіант виражають у відсотках [8]. На підставі отриманих варіаційних рядів будують гістограми розподілу амплітуд мПКП, які порівнюють між собою візуально.

Прикладом конкретного використання способу, що пропонується, є дослідження нервово-м'язової передачі в синапсах френіко-гемідіафрагмальних препаратів, отриманих від мишей контрольної групи з аліментарним обмеженням та тіамін-дефіцитної групи на 10-й, 15-й та 20-й дні споживання відповідних штучних раціонів. Гістограма розподілу амплітуд мПКП в препаратах, отриманих від тварин тіамін-дефіцитної групи на 10-й день споживання дієти, демонструє зміщення моди вліво, що свідчить про збільшення частки низькоамплітудних мПКП у порівнянні з контролем (фіг. 1).

Гістограма розподілу амплітуд мПКП в синапсах нервово-м'язових препаратів, отриманих від тварин тіамін-дефіцитної групи на 15-й день експерименту, характеризуються появою значної асиметрії. Мода різко зміщена вліво за рахунок елімінації високоамплітудних сигналів та превалювання низькоамплітудних мПКП (фіг. 2).

Гістограма розподілу амплітуд мПКП в синапсах препаратів, отриманих від тварин тіамін-дефіцитної групи на 20-й день споживання ними штучної дієти, в цілому характеризується тими ж ознаками, що і на 15-й день.

Значення модального класу залишається незмінним. Збільшення частки низькоамплітудних мПКП спостерігаються і в контролі (фіг. 3).

При цьому середні значення амплітуди мПКП в синапсах френіко-гемідіафрагмальних препаратів, отриманих від тварин контрольної групи з аліментарним обмеженням та тіамін-дефіцитної групи, становили відповідно 1,02±0,05 мВ та 0,73±0,07 мВ на 10-й день, 1,10±0,07 мВ та 0,43±0,06 мВ на 15-й день, 0,88±0,07 мВ та 0,41±0,04 мВ - на 20-й день споживання відповідних раціонів.

Таким чином, запропонований спосіб дає можливість досліджувати в умовах експерименту стан синаптичної передачі в скелетних м'язах при аліментарному дефіциті вітаміну В₁, що дозволяє використовувати його для широкого впровадження при проведенні досліджень, спрямованих на поглиблення уявлень про функціонування нервово-м'язової передачі та шляхи реалізації біологічної активності вітаміну В₁ в організмі.

Джерела інформації:

1. Koike H., Misu K., Hattori N., Ito S., Ichimura M., Ito H., Hirayama M., Nagamatsu M., Sasaki I., Sobue G. Postgastrectomy polyneuropathy with thiamine deficiency. // J Neurol. Neurosurg. Psychiatry. - 2001. - 71, N 3. - P. 357-362.

2. Маляревская А.Я. Обмен веществ у рыб в условиях антропогенного евтрофирования водоемов. - К.: Наук. думка, 1979. - 256 с.

3. Barker J.N., Jordan F., Hillman D.E., Barlow O. Phrenic thiamin and neuropathy in sudden infant death // *Annals New York Acad. Sci.* - 1982. -378.-P. 449-452.

4. Szutowicz A., Tomaszewicz M., Bielarczyk H. Disturbances of acetyl-CoA, energy and acetylcholine metabolism in some encephalopathies // *Acta Neurobiol. Exp. (Wars.)*. - 1996. - 56, N 1. - P. 323-339.

5. Gibson G.E., Ksiezak-Reding H., Sheu K.F.R., Mykityn V., Blass J.P. Correlation of enzymatic, metabolic and behavioural deficits in thiamine deficits and its reversal // *Neurochem. Res.* -1984. -9. - P. 803-814.

6. Nakagawasai O., Tadano T., Hozumi S., Tan-No K., Nijima F., Kisara K. Immunohistochemical estimation of brain choline acetyltransferase and somatostatin related to the impairment of avoidance learning induced by thiamine deficiency // *Brain Res Bull.* - 2000. - 52, N 3. - P. 189-196.

7. Патент 38339 UA, МПК G 01 N 1/28, G 01 N 33/48. Спосіб визначення впливу порушення метаболізму вітаміну В₁ на функціонування нервово-м'язового синапсу / Романенко О.В., Шепелев С.С.; заявник та патентотримувач Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця /№ u200813356; заявл. 19.11.2008; опубл. 12.01.2009.

8. Лакин Г.Ф. Биометрия / Г.Ф. Лакин. - М.: Изд-во "Высшая школа", 1980.-293 с.

9. Скок В.И. Нервно-мышечная физиология / В.И. Скок, М. Ф. Шуба. - К.: Вища шк., 1986.-224 с.

20

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

25

Спосіб визначення впливу аліментарного дефіциту вітаміну В₁ на функціонування нервово-м'язового синапсу шляхом створення тіамін-дефіцитного стану, який **відрізняється** тим, що складають гістограми розподілу амплітуд мініатюрних потенціалів кінцевої пластинки, проводять їх порівняння і за відхиленнями від норми визначають вплив аліментарного дефіциту вітаміну В₁ на функціонування нервово-м'язового синапсу.

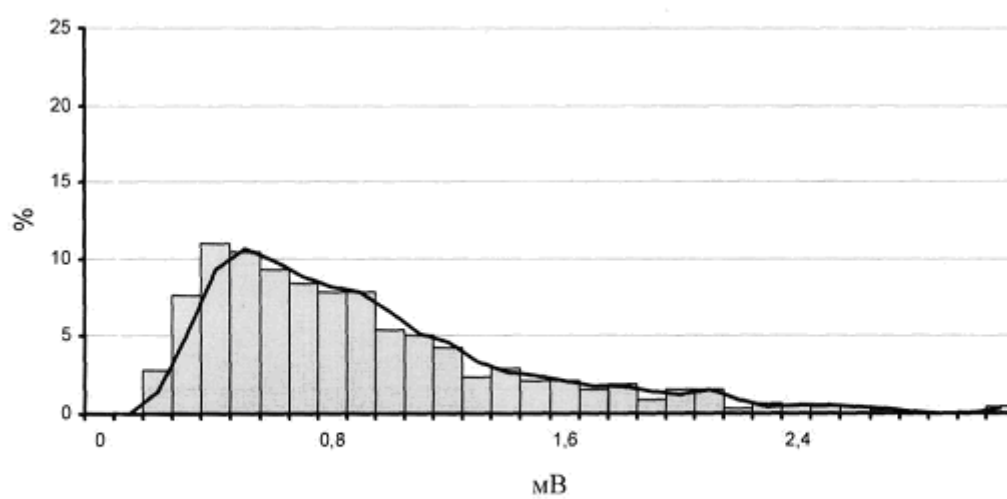
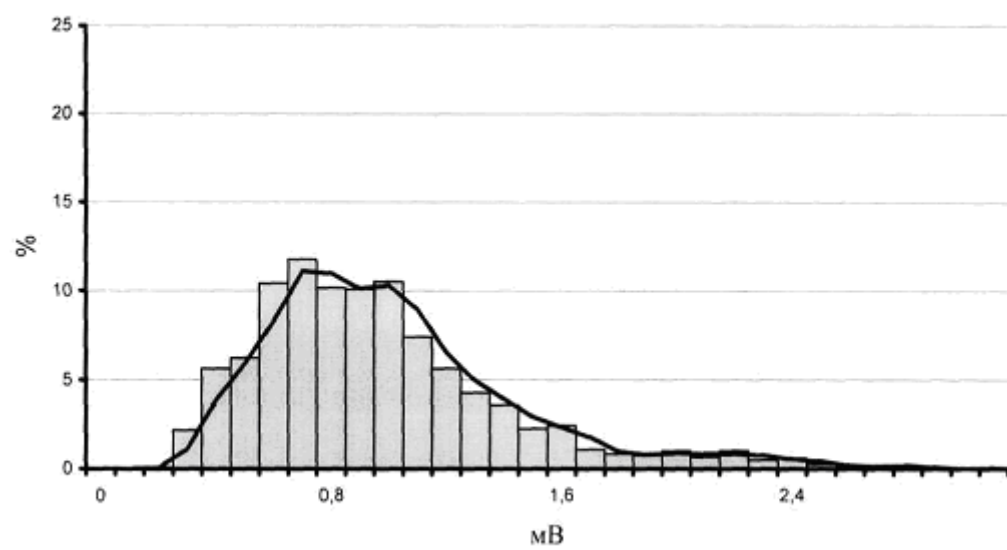
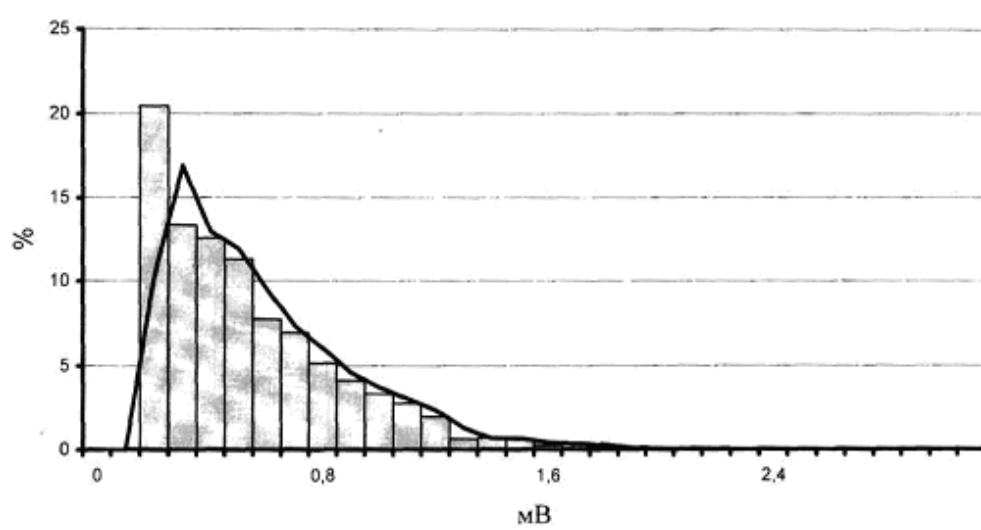
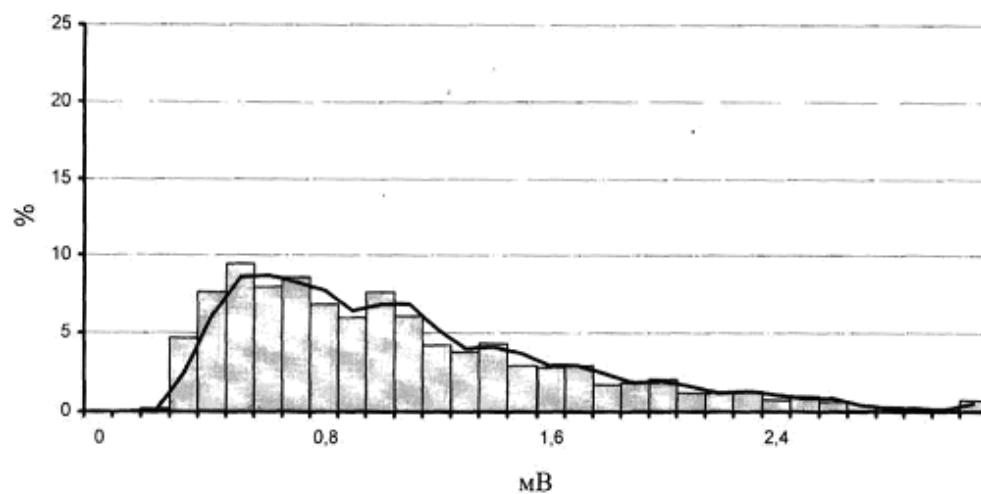
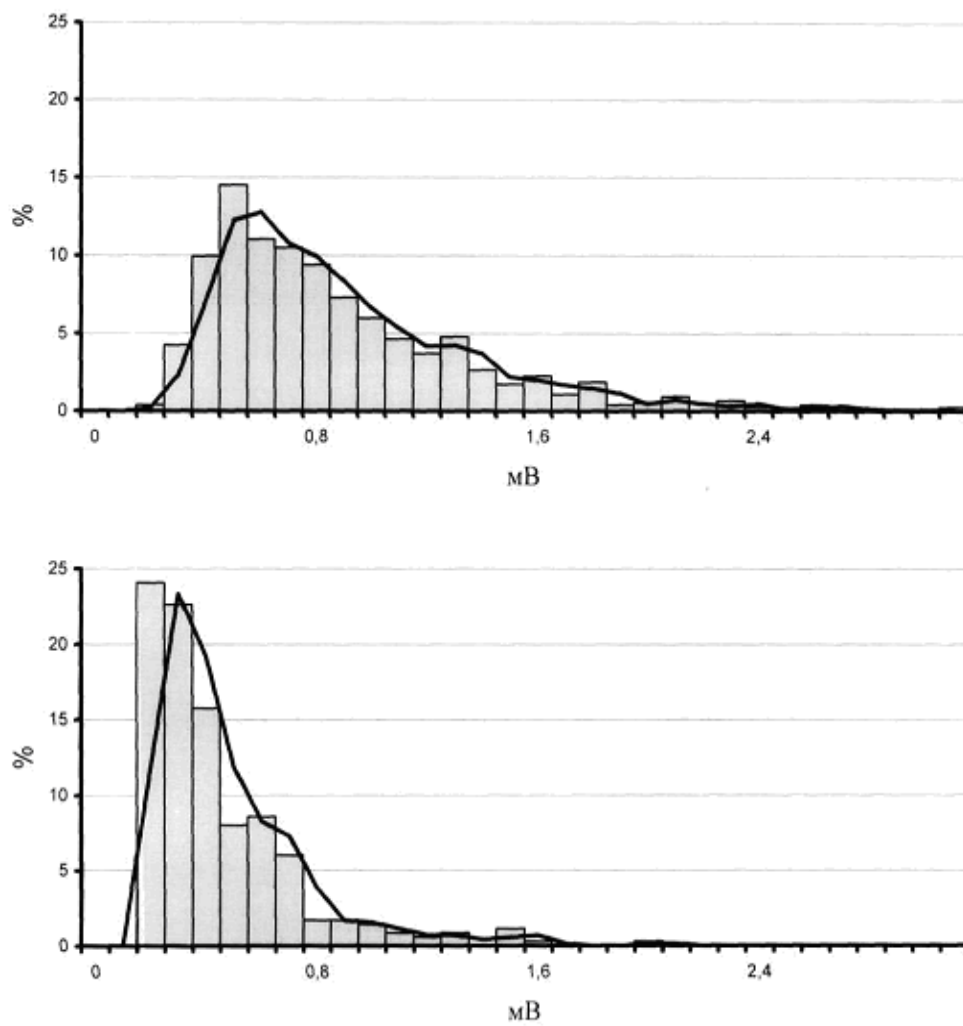

fig.1

φir.2

фiг.3

Комп'ютерна верстка Л. Литвиненко

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Урицького, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут промислової власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601